

Vänersborgs kommun

Handlingsplan Föreorenade områden

Ankom: 2022-11-23 Ärende: ALLM.2022.1358 Handling: 1839164

Innehållsförteckning

1. BAKGRUND OCH SYFTE	1
2. BESLUT, GILTIGHETSTID OCH UPPFÖLJNING	1
3. LÄGESBESKRIVNING	2
3.1 FÖREKOMST AV FÖRORENADE OMRÅDEN	2
3.1.1 Riskklass	4
3.1.2 Branschklass	4
3.2 ANSVARSFÖRDELNING FÖR ARBETE MED FÖRORENADE OMRÅDEN	5
3.2.1 Tillsynsarbetet	5
3.2.2 Finansiering.....	5
3.2.3 Kommunens organisation, ansvar och resurser.....	5
3.2.4 Fysisk planering	6
4. MÅL FÖR ARBETET MED FÖRORENADE OMRÅDEN	6
4.1 NATIONELLA MILJÖMÅL.....	6
4.2 REGIONALA MILJÖMÅL	7
4.3 LOKALA MILJÖMÅL.....	7
4.4. NÄMNDENS MÅL.....	7
5. STYRANDE PRIORITERINGSGRUNDER	8
6. STRATEGI	8
7. RESURSER	9
BILAGA	100

Dokumenttyp Handlingsplan	Dokumentnamn Handlingsplan Förorenade områden	Antagen Skriv ÅÅÅÅ-MM-DD och ev. §	Antagen av Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Dokumentägare Miljö & hälsa	Dokumentansvarig Miljö- och hälsoskyddschef	Reviderad Skriv ÅÅÅÅ-MM-DD och ev. § X.	Giltighet Tills vidare
Dokumentinformation Riktlinjer för arbetet med egeninitierad tillsyn av förorenade områden		Diarienummer Nämndkod. ALLM.2022.1358	
Ämnesområde Miljöskydd, förorenade områden		Intranät ☐	Hemsida ☐
Andra styrande dokument som omnämns Skriv vilka andra styrande dokument som omnämns t.ex. ”Kommunallagen (KL, 2017:725), Regler för mål- och resultatstyrning (KF, 2013-12-11, § 161)			

1. Bakgrund och syfte

Ett förorenat område är en plats som är så förorenad att den kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. På ett sådant område överskrider halterna av en förorening den lokala bakgrundshalten, det vill säga halten av ett ämne som förekommer naturligt i omgivningen. Området kan utgöras av mark, vatten, sediment och/eller byggnader och anläggningar.

Vänersborgs kommun har tagit fram denna handlingsplan som beskriver vilka förorenade områden som finns inom kommunen och hur dessa ska hanteras. Handlingsplanen ska ge förutsättningar för ett mer strategiskt och systematiskt arbete för att uppnå miljömålet Giftfri miljö. Handlingsplanen syftar till att tydliggöra vilka prioriteringar som ska göras, mål för arbetet med förorenade områden, beskriva ansvarsområden samt anger strategi och resursbehov som behövs för att arbetet ska kunna genomföras.

Risker med att enbart arbeta med händelsestyrd tillsyn är att förorenade områden som inte är exploateringsobjekt inte åtgärdas. Föroreningar ligger då kvar och kan påverka miljön och människors hälsa negativt. En annan konsekvens är att kostnader för utredningar och saneringsåtgärder kommer betalas av andra aktörer såsom kommunen genom till exempel detaljplanearbete och andra exploatörer vid byggnation, istället för att förorenaren betalar.

2. Beslut, giltighetstid och uppföljning

Handlingsplanen antogs av miljö- och hälsoskyddsnämnden den **dag-månad-år** och gäller tillsvidare. Handlingsplanen är under denna tid styrande för kommunens arbete med förorenade områden. Planen ska löpande hållas aktuell, följas upp och vid behov justeras. Vartannat år ska en större översyn göras av planen. Målen bör uppdateras efter år 2025 eftersom vissa regionala mål samt nämndens mål då ska vara uppfyllda.

Övergripande ansvar för uppföljning och justering samt uppdatering av handlingsplanen åligger miljö- och byggnadsförvaltningen.

3. Lägesbeskrivning

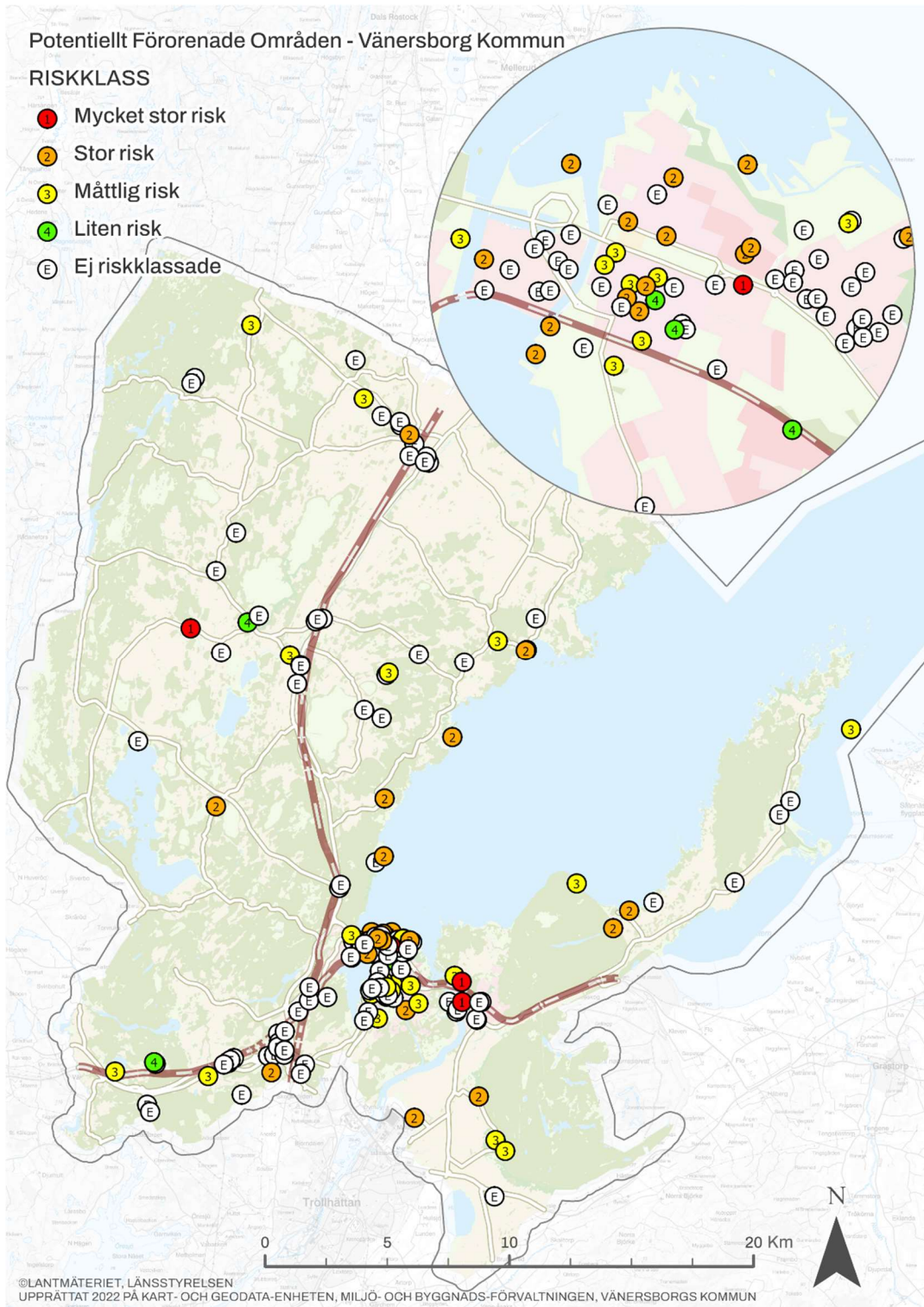
Lägesbeskrivningen redovisar de förutsättningar i form av antal objekt, ärendetyper, prioriteringsgrunder med mera. som påverkar hur Vänersborgs kommun ska bedriva arbetet med förorenade områden.

3.1 Förekomst av förorenade områden

I Västra Götalands län har Länsstyrelsen genomfört en inventering och identifiering av förorenade område i hela länet. Informationen är registrerad i en databas, EBH-stödet, där EBH står för efterbehandling. Databasen samlar information om misstänkt eller konstaterat förorenade områden där varje objekt är tilldelad en bransch- eller riskklass mellan 1 och 4. Klass 1 innebär störst risk och 4 lägst risk för människors hälsa eller miljön. Kartan över misstänkt eller konstaterat förorenade områden från EBH-stödet i länet finns på Länsstyrelsens hemsida och visas här längre ner (se figur 1 nedan).

Inom Vänersborgs kommun finns det totalt 191 stycken potentiellt eller konstaterat förorenade objekt registrerade i EBH-stödet. Av dessa är 67 inventerade och riskklassade. Övriga är enbart identifierade och ”branschklassade” (BK) vilket innebär att det inte finns lika mycket information om objekten och att risken bedömts översiktligt utifrån bransch. Antalet prioriterade objekt (riskklass 1 och 2) i kommunen uppgår till 32. Vidare finns det 4 objekt i branschklass 1 som inte är riskklassade.

Av de prioriterade objekten (riskklass 1 och 2) i kommunen ligger 28 stycken på kommunens tillsynsansvar. I Vänersborgs kommun finns 124 objekt kvar att inventera och riskklassa.

Figur 1: Karta över potentiellt förorenade områden i Vänersborg kommun, år 2022.

3.1.1 Riskklass

I Vänersborgs kommun finns det i dagsläget 67 objekt som är identifierade enligt MIFO¹, varav 4 objekt ligger i riskklass 1 som innebär mycket stor risk för människors hälsa och miljön (se tabell 1). Dessa är:

- Sågverket i Flicksäter (kommunens ansvar).
- Tändsticksfabriken/Teli (Åtgärdat till MKM², kommunens ansvar).
- Vargön Alloys deponi Mjolkberget (Länsstyrelsens ansvar).
- Vargön Alloys AB (Länsstyrelsens ansvar).

Det finns 28 objekt i riskklass 2 som innebär stor risk, två av dessa är under Länsstyrelsens ansvar. I riskklass 3, som innebär måttlig risk, finns 29 objekt och i riskklass 4, som innebär liten risk, finns 6 objekt.

När arbetet med sanering är avslutat klassas objektet om på grund av att risken minskar. Objekt i riskklass 3 och 4 prioriteras inte utan hanteras då objektet riskerar att påverkas, till exempel i samband med exploatering.

3.1.2 Branschklass

I Vänersborgs kommun finns 124 objekt som inte är riskklassade, utan endast har branschklassats enligt Naturvårdsverkets branschklasslista³ (se tabell 1). Av de branschklassade objekten finns 4 objekt i branschklass 1, 53 objekt i branschklass 2, 48 objekt i branschklass 3 och 19 objekt i branschklass 4. Fördelningen av risk- och branschklassade objekt framgår av tabell 1 nedan.

Tabell 1. Risk- och branschklassade förorenade områden i Vänersborgs kommun för år 2022, totalt antal objekt. Inom parantes visas siffran för de objekt som är kommunens ansvar.

Riskklassade	Riskklass 1	Riskklass 2	Riskklass 3	Riskklass 4
	4 (2)	28 (26)	29 (29)	6 (6)
Branschklassade, ej riskklassade	Branschklass 1	Branschklass 2	Branschklass 3	Branschklass 4
	4	53	48	19

¹ MIFO: Metodik för inventering av förorenade områden som tagits fram av Naturvårdsverket.

² MKM: Mindre känslig markanvändning.

³ Branschlistan innehåller branschnamn, branschkommentar, branschklass (BKL) och branschspecifika föreningar.

3.2 Ansvarsfördelning för arbete med förorenade områden

3.2.1 Tillsynsarbetet

Ärenden avseende förorenade områden kan delas in i egeninitierade respektive händelsestyrda ärendetyper. Det egeninitierade tillsynsarbetet ska styras mot de prioriterade objekten som finns listade i denna handlingsplan (se bilaga 1). Det händelsestyrda arbetet består av bland annat granskning av detaljplaner i exploateringsärenden eller tillsynsinsatser vid inkommande anmälningar om efterbehandling av förorenade områden.

3.2.2 Finansiering

Enligt Miljö- och hälsoskyddsnämndens taxa enligt miljöbalken tas en timavgift ut för arbeten med förorenade områden. Detta är möjligt i de fall där det går att fastställa vem som är ansvarig för att åtgärda det förorenade området. Om det inte finns någon ansvarig verksamhetsutövare kan fastighetsägaren ha ett visst ansvar. Allt nödvändigt arbete med att handlägga de aktuella områdena kommer inte att kunna finansieras med avgifter. För varje objekt börjar man med att leta efter någon ansvarig genom att göra en ansvarsutredning. Hittar man en eller flera ansvariga kommer nämnden ta ut en avgift för tillsynen enligt taxan. Om det inte finns någon ansvarig och fortsatt arbete med utredningar och efterbehandling finansieras med bidrag kommer inte nämnden att kunna ta ut någon avgift för tillsynen.

3.2.3 Kommunens organisation, ansvar och resurser

I Vänersborgs kommun är arbetet med förorenade områden organiserat på följande sätt:

- Arbetet med de förorenade områdena sker i samarbete mellan berörda förvaltningar och kontor.
- Miljö- och hälsoskyddsnämnden har ansvar för tillsynen och är delaktiga i samhällsbyggnadsprocessen.
- Byggnadsnämnden har ansvar för fysisk planering, exempelvis genom att utreda, beskriva och föreslå åtgärder i planhandlingar.
- Samhällsbyggnadsnämnden har ansvar för kommunens projektering.
- Samhällsbyggnadsnämnden har ansvar för förorenade områden som kommunen har orsakat eller som kommunen äger.

I dagsläget och historiskt sett har miljö och hälsa arbetat med förorenade områden genom händelsestyrd tillsyn. På grund av resursbrist har det inte varit möjligt att bedriva egeninitierad tillsyn. Miljö och hälsa upplever ett ökat tryck på inkommande ärenden gällande saneringar och planer rörande förorenade områden. I takt med att kommunen exploateras ökar också resursbehovet hos miljö och hälsa.

3.2.4 Fysisk planering

Inom Vänersborg kommun förekommer årligen ett flertal exploateringsärenden eller andra planärenden som berör förorenade områden. Det går inte att göra någon exakt bedömning på hur många ärenden per år som hanteras och i vilken grad dessa områden också utreds och saneras. Det kan dock konstateras att exploateringsärenden kommer att innebära att vissa förorenade områden åtgärdas.

4. Mål för arbetet med förorenade områden

4.1 Nationella miljömål

Det övergripande målet för miljöarbetet i Sverige är att vi till nästa generation ska kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. Som ett riktmärke finns 16 nationella miljökvalitetsmål fastställda av riksdagen. Arbetet med förorenade områden berör flera av dessa mål, till exempel Giftfri miljö, God bebyggd miljö och Grundvatten av god kvalitet.

Miljökvalitetsmålet Giftfri miljö innebär:

”Att förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället, ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrundsnivåerna.”

För att uppnå de nationella miljömålen har de brutits ner till mål på olika nivåer, till exempel preciseringar av miljökvalitetsmål, etappmål, tillsynsmål, regionala tillsynsmål etcetera.

Regeringen har fastställt sex stycken preciseringar för miljökvalitetsmålet Giftfri miljö varav ett berör förorenade områden:

”Förorenade områden är åtgärdade i så stor utsträckning att de inte utgör något hot mot människors hälsa eller miljön”

Det finns för närvarande inte något nationellt etappmål för förorenade områden.

4.2 Regionala miljömål

Länsstyrelsen i Västra Götaland har tagit fram regionala tilläggs mål. De tilläggs mål som berör handlingsplanen är mål nr 2 i Giftfri miljö som lyder följande:

”Alla områden med mycket stor risk eller stor risk för människors hälsa eller miljön ska åtgärdas

- *År 2025 har användningen ökat av annan teknik än schaktning följt av deponering, utan föregående behandling av massorna. Jämförelse sker mot år 2020.*
- *År 2025 är minst 25 procent av områdena med mycket stor risk för människors hälsa eller miljön åtgärdade.*
- *År 2025 är minst 15 procent av områdena med stor risk för människors hälsa eller miljön åtgärdade.*
- *År 2050 har alla områden med mycket stor risk eller stor risk för människors hälsa eller miljön blivit åtgärdade.”*

4.3 Lokala miljömål

Kommunen har ett miljöprogram som beskriver ett önskat framtidsscenario till år 2030. Miljöprogrammet anger en övergripande målbild och en riktning att sträva mot. Programmet är uppdelat i fyra fokusområden: *Grönskande stad och land, Vatten i världsklass, Trygg miljö för stora och små* samt *Klimatsmart i alla led*. I fokusområde *Trygg miljö för stora och små* anges att användningen av farliga ämnen ska minska, bland annat genom att föroreningar i mark succesivt ska minska. Huvudansvaret ligger på miljö- och hälsoskyddsnämnden.

4.4. Nämndens mål

Enligt miljö- och hälsoskyddsnämndens mål och förväntade resultat ska den egeninitierade tillsynen öka av prioriterade förorenade markområden. Baserat på detta har nämnden tagit fram mätbara mål med stöd från de regionala målen:

1. *År 2025 är minst 25 procent av områdena med mycket stor risk (riskklass 1) för människors hälsa eller miljön åtgärdade.*
2. *År 2025 är minst 15 procent av områdena med stor risk (riskklass 2) för människors hälsa eller miljön åtgärdade.*
3. *År 2025 ska 100 % av alla objekt i branschklass 1 vara riskklassade.*

I mål 1 innebär det att kommunen ska bedriva tillsyn mot ett ärende i riskklass 1 och avsluta ärendet senast 2025.

Mål 2 innebär att 4 objekt i riskklass 2 ska vara åtgärdade senast år 2025.

Nämnden har också som mål att öka kunskapen om de så kallade E-objekten, som endast är branschklassade, vilket tas upp i mål 3. Samtliga objekt i branschklass 1 ska senast 2025 vara inventerade enligt MIFO så att de istället får en riskklassning.

5. Styrande prioriteringsgrunder

Prioriteringslistan ligger till grund för den egeninitierade tillsynen och ska vara ett stöd i att effektivisera arbetet. För att skapa listan har objekten granskats efter särskilda prioriteringsgrunder och tilldelats poäng efter olika faktorer som berör dem. Objekt i riskklass 1 och 2 kommer att prioriteras först, eftersom dessa innebär störst risk för människors hälsa och miljön. Ett objekt i riskklass 2 har inte tagits med i prioriteringslistan eftersom undersökningar redan har gjorts på objektet.

I Vänersborgs kommun har följande prioriteringsgrunder bedömts vara mest relevanta:

- Objekt med föroreningar som har hög prioritet på grund av hälso- och miljöfarlighet eller motsvarande, exempelvis dioxin, klorerade lösningsmedel eller PFAS.
- Objekt som ligger inom vattenskyddsområde.
- Objekt i anslutning till vattenförekomster som inte uppnår kemisk god status.
- Objekt som ligger inom område som används för bostadsändamål, förskolor och lekplatser.

6. Strategi

För att kunna nå uppsatta mål och för att arbeta aktivt mot att nå miljömålet Giftfri miljö kommer Vänersborgs kommun att arbeta enligt följande strategi:

- Öka andelen egeninitierad tillsyn jämfört med nuläget. Vid verksamhetsplaneringen varje år ska minst två objekt väljas utifrån prioriteringslistan. Tillsyn ska påbörjas under året och inledas med en ansvarsutredning.
- Objekten i riskklass 1 ska prioriteras först, därefter objekten i riskklass 2 utifrån de styrande prioriteringsgrunderna.
- Kunskapen ska öka för de objekt som inte är riskklassade (så kallade E-objekt).
- Rapportering ska ske årligen till Länsstyrelsens EBH-portal när nya uppgifter kommer in för objekten.
- Det ska säkerställas att det finns tillräckliga resurser för att arbeta med egeninitierad tillsyn och att handlägga inkommande ärenden.

7. Resurser

Befintliga resurser uppgår till 850 timmar per år. Variationer kommer förekomma i antal inkommande ärenden år för år. Behovsutredning för förenade områden har gjorts separat vilken visar att det finns behov av utökade resurser för att kunna nå uppsatta mål.

Bilaga

Prioriteringslistan för arbetet med förorenade områden i Vänersborgs kommun.

Prioritet	Antal	Pågående/f.d. verksamhet	Objekts-ID	Fastighet	Riskklass	Primär förorening
1	1	Flicksätters sågverk	160686	Flicksäter 3:4 & 3:3	1	Dioxin
2	2	Tändsticksfabriken/ Teli fd	160727	Astern 11	1	Halogenerade lösningsmedel
3	3	Ren-Pol HB, Rekordkem/kemiska snabbtvätten AB	160661	Nässlan 19	2	Klorerade lösningsmedel
3	4	Vänersborgs Kemiska Tvätt, Kronogatan	160724	Alen 20	2	Klorerade lösningsmedel
3	5	Vänersborgs Kemiska Tvätt, Residensgatan	160725	Misteln 12	2	Klorerade lösningsmedel
3	6	City Kemiska Tvätt & Färgeri AB	160715	Penséen 15	2	Klorerade lösningsmedel
3	7	Vic Självkem	160723	Hasseln 20	2	Klorerade lösningsmedel
3	8	Elegans Kemiska Tvätt	160720	Kastanjen 25	2	Klorerade lösningsmedel
3	9	Klädkultur	160719	Plommonträdet 1	2	Klorerade lösningsmedel
3	10	Rekord-Kem	160697	Nässlan 12	2	Klorerade lösningsmedel
4	11	Torells Handelsträdgård/Dalbo	160802	Bäsingebo 1:67	2	Bekämpningsmedel
5	12	Åbro Kvarn	160710	Långebo 1:30	2	Kvicksilver

Prioritet	Antal	Pågående/f.d. verksamhet	Objekts-ID	Fastighet	Riskklass	Primär förorening
6	13	Rödfyr: Nygård	160802	Hol 1:18 m.fl.	2	Rödfyr
6	14	Rödfyr: Skytteklev	160831	Änden 1:2 m.fl.	2	Rödfyr
7	15	Torpa, Vänersborg	160822	Torpa 1:2	2	Ferrokalk
8	16	Takan	160827	Gestads-Takan 1:36	2	TBT (Tributyltenn)
8	17	Sikhallsviken	160826	Sikhall 1:22 m.fl.	2	TBT (Tributyltenn)
8	18	Länsan småbåtshamn	196215	Huvudnäs 2:1	2	TBT (Tributyltenn)
8	19	Vänerparken gästhamn	196214	Lasarettet 2	2	TBT (Tributyltenn)
8	20	Blåsutvarvet båtbygga	196213	Blåsut 4:4	2	TBT (Tributyltenn)
8	21	Sikhallsmagasinet	196218	Sikhall 1:22	2	TBT (Tributyltenn)
8	22	Anundstorp båtbygga	196216	Hallby 2:10	2	TBT (Tributyltenn)
8	23	Båtgården	196217	Byggmästaren 14	2	TBT (Tributyltenn)
8	24	Vänersborg småbåtshamn	160829	Huvudnäs 2:1	2	TBT (Tributyltenn)
8	25	Grönvik	160828	Djupedalen 2:1 m.fl.	2	TBT (Tributyltenn)
8	26	Vänerhamn Lilla Vassbotten	160825	Barkskeppet 14 m.fl.	2	TBT (Tributyltenn)
9	27	Dissousgas AB	160673	Lasarettet 5 & 6	2	Krom